

Ligesom saaledes Communalreformen er Forudsætningen for mange andre indgribende indre Reformers, saa kan det ikke undgaaes, at den selv maa blive påvirket af Tanken om disse forestaaende Reformers. Ved Udarbejdelsen af hvad man vil gjøre med Hensyn til en ny Ordning af Communalforholdene, maa man have disse Forhold for Øie, som ville indtræde, som ikke kunne trænges tilbage. Der er ogsaa et andet, meget vigtigt Forhold, som maa indvirke paa Communalreformen, og det er den Reform, som forestaaer i vor Næringslovgivning. Naar Næringsforholdene blive friere, naar Adskillelsen mellem Kjøbstad og Land bliver mindre skarp, end den nu er, og at den maa blive mindre skarp kan ikke drages i Tvivl (Hør!), da er det naturligt, at de materielle Forhold i Landet udvikle sig i andre Former og paa andre Punkter end hidtil, og man maa da indrette Communerne saaledes, at der kan være en større Bevægelighed mellem de forskjellige Classer, hvori de nu have været saa skarpt udsøndrede, at det er muligt for en By paa Landet at have sig gennem en succesfuld Udvikling til en Kjøbstads Plads, og at man kan finde en jævn og lempelig Maade, paa hvilken Smaakjøbstæder, der ikke længere kunne opretholdes som saadanne, kunne vige tilbage til en mere beskeden Stilling.

Det har været med familige disse Hensyn for Øie, at jeg har søgt at løse den Opgave, jeg havde stillet mig. Jeg har søgt i det Arbejde, jeg foretog mig, at gennemføre Grundlovens Grundsatninger, og jeg har søgt at have de indre Reformers for Øie, som jeg antog for nødvendige, saaledes at deres Iværksfættelighed vilde lettes ved Communalloven, naar den blev givet i dette Omfang. Jeg har stedse været af den Mening, at der ikke lod sig Noget udrette ved partielle Reformers i Communallovgivningen, at, naar man vilde gjøre noget Gavnligt der, maatte man stride til en omfattende Ordning, og jeg kan ikke nægte, at paa den Maade, jeg har taget Sagen, troer jeg, at den, hvad dens Udstrækning angaaer, er bleven saa omfattende, som kan anses nødvendig. Det kan vel være et Spørgsmaal, om den ikke i enkelte Henseender er

bleven for omfattende (Ja!); disse Punkter kunne altid ved Sagens Behandling udsøndres.

Hvad derimod den Mand angaaer, hvori jeg har søgt at behandle Sagen, da har jeg gjort det i, hvad jeg virkelig antager det for at være, i meget konservativt Land (Ja!). Jeg troer, vi ere nu komne til det Standpunkt her i Landet, at selve Frihedens Venner ville kunne være bekjendte at være konservative. Jeg troer, at det sande konservative Sindelag for Dieblikket her i Landet bestaaer i en nøie Fastholden ved Grundloven og Bestræbelser for at gennemføre i Livet de Grundsatninger, den indeholder. Men jeg troer tillige, at man ved at gjøre dette, dog ikke skal gribe dybere ind i de hidtil bestaaende Forhold end fornødent til dette Øemed, og at man i Udførelsesmaaden skal gaae frem med den størst mulige Skaansel mod de Mænd, som engang befunde sig i de offentlige Forhold, om hvis Reform der er Tale. Jeg fremhæver det sidste Punkt, navnlig med Hensyn til Overgangen, hvor det uden al Skade for Sagens Bæsen meget godt lader sig gjøre at opretholde nogle af de nuværende Mænd, der for Dieblikket ifølge Folkevalg befunde sig i de paagjældende Stillinger, indtil efter saa Nar deres Valg er udløbet. Dette er omtrent, hvad jeg har at sige paa dette Standpunkt om Sagen selv. Hvad min personlige Stilling til Sagen angaaer, da har det paahvilet mig i min forrige Embedsvirksomhed at udarbejde et saadant Lovgivningsarbejde. Sagen har været fremmet til et vist Punkt og gjort til Gjenstand for collective Forhandlinger. Derefter freed jeg til en Omarbejdelse deraf, og da jeg udtraadte af Ministeriet, erklærede jeg min høitærede Efterfølger, at jeg vilde fuldende det Udkast, jeg var beskæftiget med, og at det derefter vilde være til hans Disposition, hvis han ønskede at afbenytte det som sit. Den høitærede Indenrigsminister har ikke ønsket dette, Noget, som jeg maa tilskaae, jeg finder i høieste Grad rimeligt, eftersom jeg af Erfaring selv veed, at det er overmaade vanskeligt, ligesom at slutte sig til et Arbejde, som er gjort af en anden Mand. Jeg har derfor troet, at jeg ikke vilde fyldestgjøre, hvad der tidligere havde paahvilet mig som Embedspligt, naar jeg ikke endnu benyt-